

Razgledi po stari domovini

(Od našega dopisnika Franja Aleša)

POLITIČNI PREGLED

Alien učinek je imela Trumanova doktrina slovensko solidar- na Balkanu

Koncem aprila meseca je sprejel ameriški predsednik Truman v času, ko stremi k prazdvanju za tem, da bi ameriški zrušeni narodi trden tako agresivnem smislu, da je tem bolj iznenadilo, da tega miru tako silno želijo vsi narodi pa tudi ameriški. Vsi narodi pa tudi ameriški, ki so bili priča, kako se je v Turčiji ni prispeval k miru, ampak nasproti. Kako je bilo pričakovati, da bi se v Turčiji ni prispeval k miru, ampak nasproti. Kako je bilo pričakovati, da bi se v Turčiji ni prispeval k miru, ampak nasproti.

Protesti koroških Slovencev proti nasilju

Avstrijski minister dr. Gruber je skušal pred Svetom zunanjih ministrov v Moskvi ponovno izpodbijati utemeljenost in upravičenost zahteve Jugoslavije v zadevi mirovne pogodbe z Avstrijo. Vse njegove "argumentacije" so imele prizvok velikomembrskih utemeljevanj, prav takih kakor so bile stare avstrijske ter kasnejše nacistične, s katerimi so skušali opravičevati nasilje nad Slovenci na Koroškem. Po preizkušeni metodi je skušal predstaviti Avstrijo kot nedolžno "žrtev nemškega nacizma", istočasno pa predstaviti Koroško, da je sestavljena iz "različnih elementov", za katere je "treba šele ugotoviti, h kateremu narodu spadajo". Na ta način bi rad zatajil, da se bore Slovenci na Koroškem že desetletja proti germanskemu zatiranju in da so se prav oni borili na strani zaveznikov z orožjem v roki, medtem, ko so Avstrijci z navdušenjem podpirali Hitlerjeve roparske napade po Evropi.

Na vprašanje sovjetskega zunanjega ministra si dr. Gruber ni upal zanikati utemeljenosti številnih podatkov, ki jih je navedla jugoslovanska vlada in je moral priznati, da je morala avstrijska vlada radi obstoja koroških Slovencev dopustiti dvojezične šole. Skliceval se je na to, da je avstrijska vlada s posebno uredbo priznala najnost slovenskih šol, zamočala pa je, da so te uredbe ostale samo na papirju, ker bi dejansko potrebovalo število slovenskih šol neizpodbitno dokazalo slovenski značaj slovenske Koroške.

Proti tej izjavi dr. Gruberja je slovensko prebivalstvo Koroške najodločnejše protestiralo. Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za slovensko Koroško je poslal protest v Moskvo, v katerem pravi, da so celo nacisti priznavali slovenski značaj slovenske Koroške predvsem z izseljevanjem 2.300 slovenskih kmečkih družin, s preganjanjem in odposiljanjem v pregnanstvo in taborišča 2.000 Slovencev itd. Koroški Slovenci so dali v obdobju boju nad 3.000 partizanskih borcev, s čimer so dokazali, da so koroški Slovenci živ del slovenskega naroda, ki hoče biti združen z njim v Jugoslaviji.

Tudi Prosvetna zveza je poslala protest proti izjavi dr. Gruberja zaradi avstrijskega izigravanja. Šola je danes center germanizacije slovenske mladine. Slovenske otroke se vedno počujejo nacisti, medtem ko je slovenskim učiteljem onemogočeno poučevanje. Avstrija še nadalje vodi politiko germanizacije.

Med tem pa, ko avstrijska policija in britansko vojaštvo še nadalje terorizirata koroške Slovence, dobivajo vojni zločinci "krajše dopuste", kakor je razvidno iz poročil, ki jih je objavila agencija "International News Service". Take dopuste so dobili internirani Hitlerjevi zločinci v taborišču Glasebach v ameriški/okupacijski zoni.

Proti novemu nasilju zlasti zaradi britanske prepovedi manifestacij je poslala tudi Antifašistična fronta žena v Celovcu odločen protest zaradi prepovedi prireditve in zborovanj. Prav tako je poslal tudi pokrajinski odbor Kmečke zveze za slovensko Koroško protestno resolucijo Svetu zunanjih ministrov zaradi terorja, ki ga izvajajo pokroviteljstvom britanskih oblasti avstrijski nacisti, nad tistimi, ki so občutili vso podlost in strahote fašističnega nasilja in ki so prenašali vse breme osvobodilne borbe na sveti slovenski zemlji.

Koroški Slovenci so si edini v tem, da se bodo borili še nadalje in storili vse za uresničenje njihovih pravičnih zahtev. Pravijo: Ne bodo nas omajali ne napadi, ne grožnje reakcije!

Samo sovjetska delegacija

Je podprla predloge jugoslovanske vlade o priključitvi slo-

Koroške in delov Slovencev k Jugoslaviji

Važno je, da naš mali slovenski narod izve, kdo so njegovi prijatelji in kdo so tisti, ki zavirajo njegov svobodni razvoj in mu kratio osnovne pravice.

Svet zunanjih ministrov v Moskvi je končal svoje delo. O jugoslovanski zahtevi so bili ministri deljenega mišljenja. Veliki naši zavezniki so šteli stvar avstrijske vlade in njene germanizacije, edini naš iskreni in resnični zaveznik in prijatelj je Sovjetska zveza, ki je zagovarjala naše stališče. Vodja sovjetske delegacije Višinski je formuliral stališče sovjetske delegacije v pogledu naše zahteve za slovensko Koroško takole: **Sovjetska delegacija smatra, da so utemeljeni predlogi jugoslovanske vlade glede priključitve slovenske Koroške k Sloveniji v okviru Jugoslavije, kakor tudi glede obmejnih slovenskih predelov Štajerske in priznanja posebnega štatuta gradiščanskim Hrvatim, ki bi jim zagotovili nacionalne pravice, kot je bilo oblikovano v spomenici jugoslovanske delegacije, ki jo je podala konferenci namestnikov zunanjih ministrov v Londonu 22. januarja 1947. Sovjetska vlada podpira zgoraj omenjene predloge.**

Svetloba in tema

Na bolje se v Trstu je zdaj obrnilo: elektrike več se v teh dneh je dobilo in dan se potegnil je — svetlo; samo šovinist je še vedno v temi.

Usmiljenje

Ko si je Bevin ogledal ruševine v Varšavi, je rekel, da se mu Poljaki zelo smilijo, ker so morali toliko pretrpeti. In baje je kmalu za tem poslal nekaj funtov Andersu.

SLOVENSKA GLASBA V LETU 1946

Dr. DRAGOTIN CVETKO

Po osvoboditvi je začela vzporedno z vsemi ostalimi delovnimi področji tudi slovenska glasba hoditi nove poti, ki jih vodi po eni strani stremenje, da bi se glasbena umetnost čim bolj popularizirala in razširila med slovenske široke množice, po drugi strani pa potreba po dvigu glasbene izobrazbe teh množic, ki bi se s tem lahko uspešneje udeleževale glasbenega življenja. Začetek tega novega razvoja pada že v dobo prvih osmih mesecev po osvoboditvi, pri čemer ne smemo pozabiti ogromnega pionirskega dela, ki je bilo na tem polju storjeno v brigadah ter na osvobojenih ozemljih še v času narodno osvobodilne borbe, zlasti v njenih dveh poslednjih letih. Se uspešneje in načrtneje kot v teh dveh razdobjih pa je potekalo slovensko glasbeno življenje v letu 1946, v velikem letu obnove in utrjevanja pridobitev osvobodilne borbe.

Koncerti in opere

Poustvarjalno se je slovenska glasba izživljala na razne načine: na koncertih in v obeh (ljubljanjski in mariborski) operah. Na ljubljanskih koncertih, na katere se v tem kratkem preglednem poročilu omejujem, so nastopali razni jugoslovanski in inozemski solisti (n. pr. češki violinist Plocek), zbori (n. pr. zbor moravskih učiteljev), orkestri. Izmed vseh teh bi hotel omeniti predvsem koncerte Tržaške filharmonije, ki je v kvalitetni obliki predstavljala slovenskim množicam ne le v Ljubljani, ampak po vsej Sloveniji in končno v času turneje po vsej Jugoslaviji velika dela svetov-

ne in predvsem slovanske simfonične literature ter si poleg ljubljanskega radijskega simfoničnega orkestra pridobila za slovensko reproduktivno glasbeno življenje v letu 1946 velikih zaslug.

Več umetniško zelo uspešnih samostojnih komornih koncertov je v navedenem letu nudil tudi odlični Tržaški godalni kvartet, ki je v svojem delom razgibal komorno udejstvovanje in dvignil zanimanje za komorno glasbo. Pestro koncertno življenje je slovenske poslušalce seznanjalo zlasti z literaturo, ki je poprej nismo smeli in mogli spoznati: s sovjetskimi skladbami vseh vrst, s sovjetsko glasbeno ustvarjalnostjo, ki je dosegla v novih družbenih pogojih izreden razmah in je po kvaliteti daleč prekosila glasbeno ustvarjalnost evropskega zapada. Tako smo n. pr. v izvedbi Tržaške filharmonije poslušali mogočno Sostakovičovo Leningrajsko (VII.) simfonijo, še pred njo pa v izvedbi ljubljanskega radijskega orkestra Sostakovičovo I. simfonijo, Mjaskovskovo XXI. simfonijo in Hačaturjanov Koncert za violino in orkester.

V tej zvezi bi hotel omeniti zlasti gostovanje moskovskega Državnega ansambla narodnih peslov Sovjetske zveze, iz katerega smo občutili razkošno duševno življenje sovjetskih narodov, zdrave in silne klice, na katerih se razvija ne le glasbena, ampak tudi plesna umetnost v novem, socialističnem svetu. Opera je v letu 1946 vpriporila več predstav, med katerimi so bili značilni zlasti odlomki iz novih slovenskih oper, namreč iz

Svarove Veronike Deseniške, Kozinovega Ekvinokeja in Poličeve Matere Jugovičev (poleg starejših del: Bravničarjevega Hlapca Jerneja in Škerjančeve koreografske simfonične pesnitve Marenka).

V novi sezoni je vpriporila doslej šele Puccinijevo La Bohème in Čajkovskega Pikoro damo, sicer pa črpa spored iz prejšnjega delovnega leta. Vendar obeta v najkrajšem času krstno predstavo prej omenjena Veronike Deseniške. Poleg koncertnega in opernega delovanja omenjam prav posebej delovanje naših pevskih zborov, ki številčno vedno bolj rastejo in ki tudi v pogledu kvalitete začinjajo stremeti k višjim ciljem, kakor so pokazale pevске tekme v raznih slovenskih mestih. Mislim, da bo pravilno zastavljeno delo naših ljudskih pevskih zborov važen činitelj v dviganju ljudske glasbene izobrazbe in ljudska oblast, ki se teh nalog in smotrov v polni meri zaveda, jim v njihovem razvoju in rasti tudi nudi vso podporo ter polno razumevanje.

Nove skladbe

Na ustvarjalnem področju slovenske glasbe pa je v letu 1946 nastalo mnogo skladb, od katerih so nekatere manjše (n. pr. samospevi Zdravo, tovariš, Simfonijski aktualni zbori, I. dr.) izšle v raznih založbah (Slovenski knjižni zavod, Slovenski umetniški klub), velike in večje pa so bile večinoma izvajane na raznih koncertih in so se nekatere izmed njih celo uveljavile tako, da so vzbudile zanimanje v tujini (n. pr. Arničeva simfonična pesnitev Gozdovi pojejo, Kozinov Ekvinokeja, Pahorjeva klavirska Slovenska suita 1941-1945). Med večjimi deli sta nedvomno najzanimivejši dve, ki ju v celoti poznamo: Ekvinokeja in Gozdovi pojejo. Iz Arničeve pesnitve Gozdovi pojejo zveni elementarna sila.

Njegova simfonična pesnitev, ki se nanaša na osvobodilno borbo slovenskega naroda, dokazuje, da je skladatelj mnogo občutil v letih groze in trpljenja in da mu bo ta izrazno bogata snov še predmet globokega razpravljanja. Kozinov Ekvinokeja pa je poleg Kogojevih Črnih mask in Bravničarjevega Hlapca Jerneja (prav za prav oratorija) ena najboljših slovenskih oper. Krst njegove opere je bil značilen dogodek v zgodovini slovenske opere, ki se doslej še ni dovolj razmahnila, ki pa jo bodo morda vprav veliki dogodki iz naše osvobodilne borbe spodbudili k večjemu razmahu. Razen teh skladb je potrebno v okviru slovenske simfonične tvorbe omeniti tudi Bravničarjevo simfonično pesnitev Kralj Matjaž in Škerjančev Koncert za violino in orkester, ki sta enako Arničevi pesnitvi Gozdovi pojejo in navedenim odlomkom iz slovenskih oper doživeli izvedbo v času Prešernovega tedna.

Leto 1946 je bilo v glasbenem pogledu torej dokaj plodno in je nudilo mnogo novosti za naš glasbeni svet. Razgibanost so pospeševale tudi razne glasbene ustanove (Akademija za glasbo, glasbene šole) in Radio Ljubljana, Maribor in Slovensko Primorje, ki so s svojimi prireditvami močno posegle v slovensko poustvarjalno življenje. Zivahnost in napredek v tem letu kaže, da bo skladno vsemu jugoslovanskemu progressu potekalo slovensko glasbeno življenje v bodoče vedno bolj soglasno z novim duhom ter s pospešnim ljudskim razvojem.

vse Slovence v Ameriki! Mi nismo zaostali in neizobraženi ljudje, ampak napredni in delavni, zato smo upravičeni do istih socialnih pravic in razumevanja kot kateri koli druga narodnost. Naši ljudje so upravičeni do najboljše življenja, ki ga je mogoče doseči. Slovenci oz. Slovenke v klobučarski industriji delajo najtežje in najmarljivše med vsemi delavci. Na raven njih pridnosti delajo velike dobičke čikaške klobučarske delavnice. Vsi se moramo združiti, da vsi dobijo pravično plačo za njih delo.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali si čitate vsak dan?

Kratke vesti iz Jugoslavije

Uspehi lesne industrije v LR Srbiji. Večina podjetij lesne industrije LR Srbije je dosegla v prvem tromesečju prvomajskega tekmovanja lepe uspehe. Posebno pozornost so posvečali uveljavljanju norm. Mizarstvo podjetje "Na-Ma" v Beogradu je preselilo načrt za 31.67%, norme so pa bile presežene povprečno za 73%. Delovni kolektiv mizarškega podjetja "20. oktober" v Beogradu je preselil normo v vseh oddelkih za 81.99%. Na ozemlju avtonomne pokrajine Vojvodine je mizarstvo podjetje "Napredak" preselilo povprečno normo za 24.5%. V lesni industriji Srbije se je število delavstva, ki dela po normah, povečalo z novembrskim tekmovanjem za 20%.

Velika javna dela v Vojvodini. Med najpomembnejšimi deli letos je graditev naselij za koloniste. V severovzhodnem delu Bačke bodo zgradili devet naselij za koloniste. Nadalje bodo nadaljevali obnovo porušeneh sremskih vasi. Lani je bilo opravljeno tri četrtine tega dela. V raznih krajih bodo sezidali številna industrijska poslopja. Za kmetijske namene bodo gradili na državnih posestvih velika gospodarska poslopja. Za potrebe trgovine bodo sezidali velika skladišča v raznih krajih Vojvodine. Med cestnimi deli je treba omeniti del nove ceste Beograd-Zagreb. Gradili bodo tudi mostove, ki lani še niso bili gotovi.

42.744.479 din je lani značala vrednost stavbnih del v Zagrebu. Vrednost pristojevoljnega dela ljudstva znaša 10.000.000 din. Zgradili so 155 stanovanjskih poslopj, popravili pa 201. Razen tega so zgradili 244 gospodarskih poslopj, popravili pa 133.

Za 330% je povečala proizvodnjo varašidinske tovarne obutve. Delavnica obutve "Glasavač" v Varašdinu se je spremenila v industrijsko podjetje in v letu dni se je proizvodnja povečala za 330%. Hkrati se je pa povečala tudi kakovost izdelkov. Delovni kolektiv se je obvezal, da bo preselil svoj letošnji proizvodni načrt za 20%.

Napravite Denar!

Večina mesarjev plača sedaj do štirikrat več za odrabljene maščobe. Obstaja pomanjkanje maščob in olja po vsem svetu. Vi temu lahko pomagate, in obenem pomagate sebi.

Oddajte redno odrabljene maščobe

